

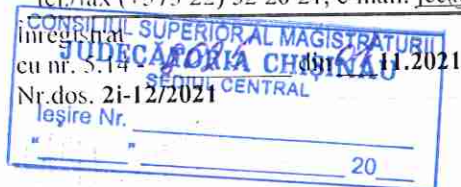
REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
(sediul Central)

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
(office Central)

mun. Chișinău, str. Nicolae Zelinski 13
Republica Moldova
MD-2032, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: jcc@justice.md

Chisinau city, Nicolae Zelinski nr. 13 street
Republic of Moldova
MD-2032, tel. (+373 22) 52 20 21,
tel./fax (+373 22) 52 20 21, e-mail: jcc@justice.md

Curtea Constituțională a RM
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

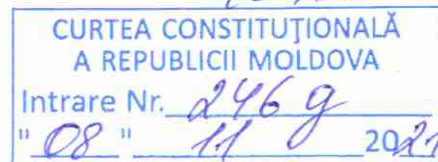
Judecătoria Chișinău/sediul Central/ Vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate depusă de administratorul provizoriu Lungu Marcel al debitorului Societatea cu răspundere limitată "Atav & Co", în pricina la cererea introductivă depusă de creditorul B.C. "Moldindconbank" S.A. privind intentarea procesului de insolabilitate față de debitorul Societatea cu răspundere limitată "Atav & Co" **în vederea examinării sesizării privind excepția de neconstituționalitate.**

Anexă: copia încheierii pe 4 file;

cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate cu anexe pe 65 (șaizeci și cinci) file.

**VICEPREȘEDINTELE
JUDECĂTORIEI CHIȘINĂU
(SEDIU CENTRAL)**

VITALIE STRATAN

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
mun. Chișinău, MD-2004,
Republica Moldova

SESIZARE

privind excepția de neconstituționalitate

(prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a), g) din Constituție)

CHIȘINĂU - 2021

AUTORUL SESIZĂRII:

1. Nume: Lungu
2. Prenume: Marcel
3. Funcția: Administrator Autorizat

II. OBIECTUL SESIZĂRII

6. Prezenta sesizare are drept obiect de exercitare a controlului constituționalității:

- sintagmei *"de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar"* din **art.25 alin.(6) al Legii insolabilității nr.149/2012** care lezează dreptul la remunerarea pentru lucrul prestat de administratorul provizoriu, care are ca efect diminuarea sumelor ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei;

și

- **art.32 al Legii insolabilității nr.149/2012** în partea omisiunii de reglementare a modalității (mecanismului) de recuperare a cheltuielilor procesului și încasare a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, *iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului NU le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate*, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă a procesului.

Prevederile legale actuale în redacția în vigoare lezează dreptul de proprietate al administratorului autorizat care urmărește să îi fie plătită remunerația și cheltuielile aferente procesului, care are ca efect diminuarea sumelor ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei.

Pe de altă parte, actualele prevederi ale art.32 al Legii insolabilității, în condiția în care membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului **NU LE ESTE DEMONSTRATĂ CULPA LA APARIȚIA STĂRII DE INSOLVABILITATE**, iar în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului, nu garantează mecanismul legal de achitare și încasare a remunerației administratorului provizoriu și de recuperare a cheltuielilor avansate. Prin urmare, o astfel de interpretare rezultă, că odată ce nu sunt identificate persoane culpabile, remunerația și cheltuielile administratorului provizoriu nu va fi achitat și efortul său rămâne neremunerat.

Actuala reglementare a modalității de calculare a remunerației administratorului provizoriu (prevăzut la art.25 alin.(6)) și a mecanismului de încasare și plată a remunerației administratorului provizoriu și recuperare a cheltuielilor procesului avansate de administratorul provizoriu (art.32), sunt în contradicție cu prevederile art.4, 7, 16, 20, 23, 43, 44, 47, 54 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

7. La 11 ianuarie 2021 BC "Moldindconbank" SA a înaintat în Judecătoria Chișinău, sediul Central, cerere introductivă privind intentarea procesului de insolabilitate față de SRL "ATAV&Co", solicitând intentarea procesului de insolabilitate față de aceasta.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Central nr.2i-12/2021 din 15 ianuarie 2021, instanța de insolabilitate:

1) S-a admis spre examinare cererea introductivă depusă de creditorul BC "Moldindconbank" SA privind intentarea procesului de insolabilitate față de debitorul SRL "Atav & Co" (IDNO: 1008600028711 cu sediul în mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 75;

2) Pentru asigurarea judecării juste și prompte a cauzei și pentru a preveni modificarea stării în care se aflau bunurile în perioada de până la intentarea procesului de insolabilitate, s-au aplicat următoarele măsuri de asigurare:

a) s-a numit Lungu Marcel, deținător al autorizației nr.29 din 14 ianuarie 2015, în calitate de administrator provizoriu al SRL "Atav & Co";

b) s-a aplicat sechestrul pe bunurile (inclusiv hârtiile de valoare), conturile bancare ce aparțin debitorului SRL "Atav & Co", cu drept de proprietate și corespondența comercială;

c) s-au suspendat urmărirea individuală ale creditorilor și executările silită asupra bunurilor debitorului, precum și curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor acestora contra debitorului;

d) s-a obligat debitorul să ia deciziile privind gestionarea patrimoniului său doar cu acordul prealabil al administratorului provizoriu;

3) S-a stabilit ședința de examinare a cererii introductive privind intentarea procesului de insolabilitate pentru 29 martie 2021 (copia se anexează).

În legătură cu starea epidemiologică în sănătate publică și cu regimul special de activitate al instanțelor judecătorești, ședința din 29 martie 2021 a fost contramandată pentru 05 mai 2021.

La 04 mai 2021 administratorul provizoriu a depus raportul de activitate, propunând instanței de judecată intentarea procesului de insolabilitate cu derularea procedurii simplificate a falimentului față de SRL "Atav&Co" (copia se anexează). De asemenea, a fost depus la dosar și Tabelul preliminar al creanțelor.

La ședința din 05 mai 2021 administratorul provizoriu a înaintat demers de aducere silită a administratorului statutar al SRL "Atav & Co" pentru audieri, iar deliberarea și pronunțarea încheierii s-a amânat pentru data de 12 mai 2021.

La ședința din 12 mai 2021 demersul de aducere silită a fost respins, iar ședința s-a amânat pentru data de 16 iunie 2021, inclusiv pentru citarea repetată a administratorului statutar al debitorului.

La 03 iunie 2021 administratorul autorizat Lungu Marcel a depus demers privind încasarea cheltuielilor și a remunerației administratorului provizoriu în perioada de observație, solicitând încasarea din contul administratorului statutar al SRL "Atav&Co" cheltuielile suportate în perioada de observație în mărime de 306,30 lei și remunerația pentru exercitarea atribuției de administrator provizoriu în mărime de 54 963,39 lei, în total suma de 55 269,69 lei (copia se anexează). În argumentarea demersului s-au invocat concluziile din raportul administratorului provizoriu, menționându-se că debitorul nu dispune de masă debitoare în patrimoniul său, iar potrivit art.32 alin.(2) al Legii insolabilității, în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolabilitate, remunerația administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observație a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar.

La ședința din 16 iunie 2021 s-a prezentat reprezentantul debitorului și a solicitat amânarea examinării cauzei, motivând necesitatea luării cunoștință cu materialele dosarului, inclusiv cu demersul privind încasarea cheltuielilor și a remunerației administratorului provizoriu. Cererea de amânare a fost admisă, iar cauza a fost amânată pentru 01 iulie 2021.

Ședința din 01 iulie 2021 nu a avut loc din motivul lipsei judecătorului, iar examinarea cererii introductive a fost amânată pentru 21 septembrie 2021.

La 07 septembrie 2021 administratorul autorizat a concretizat demersul înaintat, solicitând încasarea remunerației și cheltuielilor avansate în temeiul art.32 al Legii insolvenței, argumentând că administratorul provizoriu nu are competențe de a stabili culpa și cercul persoanelor vinovate de apariția stării de insolvență a debitorului, această atribuție, în temeiul art.114 alin.(1) al legii insolvenței, este atribuția exclusivă a administratorului insolvenței, care va prezenta un raport asupra stării economice și a cauzelor care au condus la insolvența debitorului, menționând și persoanele cărora le-ar fi imputabilă această situație.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

8. În opinia autorului sesizării,

- sintagma *"de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar"* din **art.25 alin.(6) al Legii insolvenței nr.149/2012**, lezează dreptul la remunerarea pentru lucrul prestat de administratorul provizoriu, care are ca efect diminuarea sumelor ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei;

- **art.32 al Legii insolvenței nr.149/2012** în partea omisiunii de reglementare a modalității (mecanismului) de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, **iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului NU le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență**, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acestora la această etapă a procesului judiciar, nu garantează mecanismul legal de achitare și încasare a remunerației administratorului provizoriu și de recuperare a cheltuielilor avansate. Prin urmare, o astfel de interpretare rezultă, că odată ce nu sunt identificate persoane culpabile, remunerația și cheltuielile administratorului provizoriu nu va fi achitat și efortul său rămâne neremunerat.

Actuala reglementare a modalității de calculare a remunerației administratorului provizoriu (prevăzut la art.25 alin.(6)) și a mecanismului de încasare și plată a remunerației administratorului provizoriu și recuperare a cheltuielilor procesului avansate de administratorul provizoriu (art.32), sunt în contradicție cu prevederile art.4, 7, 16, 20, 23, 43, 44, 47, 54 din Constituția Republicii Moldova.

Prevederile legale actuale în redacția în vigoare lezează dreptul de proprietate al administratorului autorizat care urmărește să îi fie plătită remunerația și cheltuielile aferente procesului, care are ca efect diminuarea sumelor ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei.

9. Cu privire la admisibilitatea excepției de neconstituționalitate

9.1. Având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate constituie o procedură de inițiere de instanța de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a altui act normativ cu normele constituționale, ea reflectă existența raportului tripartit între partea aflată în proces, instanța de judecată în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și Curtea Constituțională, menită să soluționeze excepțiile de neconstituționalitate.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, a fost prevăzută procedura de exercitare, de către Curtea Constituțională, a controlului constituționalității legilor, cu întrunirea cumulativă a condițiilor, raportate la speța cauzei:

1) este prezentă o incertitudine privind constituționalitatea legii. La caz, art.25 alin.(6) și art.32 ale Legii insolvenței este normă care urmează a fi aplicată la examinarea cauzei de recurs aflată pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Central;

2) potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, Legea insolvenței poate constitui obiect al excepției de neconstituționalitate;

3) excepția de neconstituționalitate este ridicată de către partea în proces, al căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la examinarea cauzei. La caz, excepția de neconstituționalitate este ridicată de Administratorul autorizat Lungu Marcel, acționând în calitate de administrator provizoriu al SRL "Atav&Co", desemnat prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Central din 15 ianuarie 2021;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, care are ca obiect prevederea contestată.

Art.26 alin.(5) al Legii insolabilității nu a fost obiect de examinare sub aspect de neconstituționalitate la Curtea Constituțională, astfel neexistând vreo hotărâre a Înaltei Curți privind controlul constituționalității art.26 alin.(5) al Legii insolabilității.

Cu referire la art.32 al Legii insolabilității, se menționează că prin Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020 Înalta Curte **a declarat constituțional** textul "le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului" din art.32 alin.(2) al Legii insolabilității, **în măsura în care LE ESTE demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate**.

În prezenta sesizare, autorul excepției invocă neconstituționalitatea în totalitate a prevederilor art.32 al Legii insolabilității, sub aspectul lipsei de reglementarea a mecanismului de încasare și plată a cheltuielilor suportate și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care debitorul nu dispune de bunuri sau acestea sunt insuficiente să acopere aceste sume, iar membrilor organelor de conducere, asociațiilor, acționarilor sau membrilor debitorului **NU LE-A FOST** demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii culpei și cercului de persoane vinovate de starea de insolabilitate la această etapă a procesului judiciar.

9.2. Verificarea constituționalității normelor contestate ține de competența exclusivă a Curții Constituționale. Instanța de judecată nu este în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât în cazul neîntineririi condițiilor menționate. Instanța de judecată, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea normelor, este obligată să sesizeze Curtea Constituțională.

Prin aceeași Hotărâre a Curții Constituționale, nr.2 din 09 februarie 2016, prin care s-a examinat sesizarea Curții Supreme de Justiție depusă la 09 decembrie 2015, în temeiul art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale Înalta Curtea a hotărât, că:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelor Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, **instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;**
- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acestuia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;
- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;
- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întineririi condițiilor enumerate mai sus.

10. Cu privire la neconstituționalitatea sintagmei "de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar" din art.25 alin.(6) al Legii insolabilității nr.149/2012 și a art.32 al Legii insolabilității nr.149/2012, sub aspectele invocate:

10.1. Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nicio lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

- (1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.
- (2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.
- (3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.
- (4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sînt garantate.

Articolul 44

Interzicerea muncii forțate

- (1) Munca forțată este interzisă.
- (2) Nu constituie muncă forțată:
 - a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;
 - b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;
 - c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acestuia

- (1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.
- (2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.
- (3) Avera dobîndită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobîndirii se prezumă.
- (4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.
- (5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.
- (6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcăminte, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 72

Categorii de legi

(3) Prin lege organiză se reglementează:

i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;

Articolul 127

Proprietatea

(1) Statul ocrotește proprietatea.

(2) Statul garantează realizarea dreptului de proprietate în formele solicitate de titular, dacă acestea nu vin în contradicție cu interesele societății.

10.2. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului:

Preambul

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, (...) hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții;

Articolul 4

Interzicerea sclaviei și muncii forțate

1. Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.

2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.
3. Nu se consideră "muncă forțată și obligatorie" în sensul prezentului articol:
 - a) orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de articolul 5 din prezenta Convenție sau pe durata libertății condiționate;
 - b) orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză serviciul militar din motive de conștiință în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;
 - c) orice serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau viața sau bunăstarea comunității;
 - d) orice muncă sau serviciu care fac parte din obligațiile civice normale.

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Articolul 17

Interzicerea abuzurilor de drept

Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.

10.3. Prevederi relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului:

Articolul 8

Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constituție sau lege.

10.4. Prevederi relevante ale Pactului ONU privitor la drepturile civile și politice

Articolul 8

1. Nimeni nu poate fi ținut în sclavie; sclavia și comerțul cu sclavi, sub toate formele, sunt interzise.
2. Nimeni nu poate fi ținut în servitute.
3.
 - a) Nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.
 - b) aliniatul a) al prezentului paragraf nu poate fi interpretat ca interzicând, în țările în care anumite infracțiuni pot fi pedepsite cu detențiunea însoțită de muncă forțată, executarea unei pedepse de muncă forțată, pronunțată de un tribunal competent;
 - c) Nu se consideră "muncă forțată sau obligatorie" în sensul prezentului paragraf:

- orice muncă sau serviciu, neindicate în aliniatul b), cerute în mod normal unui individ deținut în virtutea unei decizii legale a justiției sau eliberat condiționat în urma unei asemenea decizii;
- orice serviciu cu caracter militar și, în țările în care obiecția de conștiință este admisă, orice serviciu național cerut în virtutea legii celor care ridică obiecții de conștiință;
- orice serviciu cerut în cazurile de forță majoră sau sinistre care amenință viața sau bunăstarea comunității;
- orice muncă sau orice serviciu care fac parte din obligațiile cetățenești normale.

10.5. Prevederi relevante ale Convenției Organizației Mondiale a Muncii privind munca forțată și obligatorie, nr.29 din 28 iunie 1930

1. În sensul prezentei convenții, termenul "muncă forțată sau obligatorie" va însemna orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bună voie.
2. Totuși, termenul "muncă forțată sau obligatorie" nu va cuprinde, în sensul prezentei convenții:
 - a) orice muncă sau serviciu pretins în virtutea legilor privind serviciul militar obligatoriu și destinat unor lucrări cu caracter pur militar;
 - b) orice muncă sau serviciu făcând parte din obligațiile civile normale ale cetățenilor unei țări pe deplin independentă;
 - c) orice muncă sau serviciu pretins unui individ ca urmare a unei condamnări pronunțate printr-o hotărâre judecătorească, cu condiția ca această muncă sau serviciu să fie executat sub supravegherea și controlul autorităților publice și ca numitul individ să nu fie cedat sau pus la dispoziția unor particulari, societăți sau unor persoane morale private;
 - d) orice muncă sau serviciu pretins în cazurile de forță majoră, adică în caz de război, catastrofe sau pericol de catastrofe: incendii, inundații, foamete, cutremure de pământ, epidemii și epizotii violente, invazii de animale, de insecte sau de paraziți vegetali dăunători, și în general orice împrejurări care pun în pericol viața sau condițiile normale de existență a întregii populații sau a unei părți din populație;
 - e) muncile mărunte de la stat, adică muncile executate în interesul direct al colectivității de către membrii acesteia, munci care deci pot fi considerate ca obligații civice normale ce revin membrilor colectivității, cu condiția ca populația însăși sau reprezentanții săi direcți să aibă dreptul să se pronunțe asupra justeței acestor munci.

10.6. Prevederi relevante ale Convenției Organizației Internaționale a Muncii privind abolirea muncii forțate, nr.105 din 25 iunie 1957

Articolul 1

Fiecare membru al Organizației Internaționale a Muncii care ratifică prezența convenției se angajează să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă la ea sub nicio formă:

- a) ca măsură de constrângere sau de educație politică ori ca sancțiune la adresa persoanelor care au exprimat sau exprimă anumite opinii politice sau își manifestă opoziția ideologică față de ordinea politică, socială sau economică stabilă;
- b) ca metodă de mobilizare și de utilizare a mâinii de lucru în scopul dezvoltării economice;
- c) ca măsură de disciplină a muncii;
- d) ca pedeapsă pentru participarea la greve;
- e) ca măsură de discriminare rasială, socială, națională sau religioasă.

10.7. Prevederi relevante din Codul de procedură civilă:

Articolul 1.

Raporturile reglementate de legislația procedurală civilă

Legislația procedurală civilă a Republicii Moldova reglementează raporturile sociale referitoare la raporturile procesuale civile ce apar la înfăptuirea justiției de către instanțele judecătorești de drept comun în cadrul judecării cauzelor în acțiuni civile, precum și a altor cauze, date în competența lor de prezentul cod și de alte legi.

Articolul 2.

Legislația procedurală civilă

(1) Procedura de judecare a cauzelor civile în instanțele judecătorești de drept comun este stabilită de Constituția Republicii Moldova, de hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului, de hotărârile Curții Constituționale, de prezentul cod și de alte legi organice. Normele de drept procedural civil din alte legi trebuie să corespundă dispozițiilor fundamentale ale Constituției Republicii Moldova și prezentului cod.

(2) În caz de coliziune între normele prezentului cod și prevederile Constituției Republicii Moldova, se aplică prevederile Constituției, iar în caz de discordanță între normele prezentului cod și cele ale unei alte legi organice, se aplică reglementările legii adoptate ulterior.

(3) Dacă prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sunt stabilite alte norme decât cele prevăzute de legislația procedurală civilă a Republicii Moldova, se aplică normele tratatului internațional dacă din acesta nu rezultă că pentru aplicarea lor este necesară adoptarea unei legi naționale.

(4) Legislația procedurală civilă stabilește modalitatea de judecare a cauzelor în acțiuni civile ce rezultă din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, a cauzelor cu procedură specială și cu procedură în ordonanță (simplificată), precum și a celor care apar în legătură cu executarea actelor instanței judecătorești și actelor altor autorități.

Articolul 4.

Sarcinile procedurii civile

Sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și asociațiilor lor, ale autorităților publice și ale altor persoane care sînt subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă și ale altor raporturi juridice, precum și în apărarea intereselor statului și ale societății, în consolidarea legalității și a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Articolul 5.

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

(2) Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

(3) Renunțarea uneia dintre părți la dreptul de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere, în condițiile legii, a unei convenții arbitrale.

Articolul 6.

Modalitățile de apărare a drepturilor, libertăților și intereselor legitime

Instanța judecătorească exercită apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime prin somare la executarea unor obligații, prin declararea existenței sau inexistenței unui raport juridic, prin constatarea unui fapt care are valoare juridică, prin alte modalități, prevăzute de lege.

Articolul 12.

Soluționarea cauzelor civile în temeiul legislației Republicii Moldova

(1) Instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, al hotărârilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri.

(2) Dacă, la judecarea cauzei civile, se constată că o lege sau un alt act normativ nu corespunde unei legi sau unui alt act normativ cu o putere juridică superioară, instanța aplică normele legii sau ale altui act normativ care are putere juridică superioară.

(3) În cazul inexistenței normei de drept care să reglementeze raportul litigios, instanța judecătorească aplică norma de drept care reglementează raporturi similare (analogia legii), iar în lipsa unei astfel de norme, se conduce de principiile de drept și de sensul legislației în vigoare (analogia dreptului). Nu se admite aplicarea prin analogie a normei de drept care derogă de la dispozițiile generale, restrânge drepturi sau stabilește sancțiuni suplimentare.

(4) Dacă în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sînt stabilite alte reglementări decât cele prevăzute de legislația internă, instanța, la judecarea cauzei, aplică reglementările tratatului internațional.

Articolul 22.

Egalitatea în fața legii și a justiției

(1) Justiția în cauzele civile se înfăptuiește pe principiul egalității tuturor persoanelor, independent de cetățenie, rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, serviciu, domiciliu, loc de naștere, precum și al egalității tuturor organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, subordonare, sediu și de alte circumstanțe.

(2) Privilegiile procesuale ale persoanelor care beneficiază de imunitatea răspunderii civile se stabilesc de prezentul cod și de alte legi, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 355.

Competența jurisdicțională a instanțelor judecătorești în cauzele de declarare a insolvabilității

Cererea de declarare a insolvabilității se depune la judecătoria competentă în conformitate cu prevederile prezentului cod și ale altor legi.

Articolul 356.

Examinarea cererii

Cererea de declarare a insolvabilității se judecă în instanță conform normelor generale din prezentul cod, cu excepțiile și completările stabilite de legislația insolvabilității.

10.8. Prevederi relevante din Legea cu privire la administratorii autorizați

Articolul 2.

Administratorul autorizat

În sensul prezentei legi, noțiunea de administrator autorizat (denumit în continuare administrator) semnifică orice persoană fizică investită potrivit legii cu atribuții de supraveghere și/sau de administrare în cadrul procedurii succesorale, procedurii de insolvabilitate, procedurii de dizolvare judiciară și în alte cazuri prevăzute de legislație.

Articolul 3.

Activitatea administratorului

(1) Administratorul desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public, care nu este activitate de întreprinzător.

(2) Profesia de administrator poate fi exercitată doar de persoanele autorizate în condițiile prezentei legi și incluse în Registrul administratorilor autorizați

10.9. Prevederi relevante din Legea insolvenței:

Articolul 2

Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

administrator al insolvenței – persoană desemnată în condițiile prezentei legi, pentru supravegherea și/sau administrarea debitorului în perioada de observație, în procesul de insolvență și/sau pe durata restructurării în conformitate cu competențele stabilite de prezenta lege, al cărei statut juridic este reglementat prin Legea nr.161/2014 cu privire la administratorii autorizați;

Articolul 24.

Dispunerea măsurilor de asigurare

(1) După ce primește cererea introductivă spre examinare, instanța de insolvență aplică măsurile necesare pentru a preveni modificarea stării în care se aflau bunurile debitorului în perioada de până la intentarea procesului de insolvență.

(2) Pe lângă măsurile de asigurare prevăzute de Codul de procedură civilă, instanța de insolvență aplică următoarele măsuri de asigurare:

a) numește un administrator provizoriu și obligă debitorul ca în perioada de observație deciziile privind gestionarea patrimoniului să fie luate doar cu acordul prealabil al administratorului provizoriu;

Articolul 25.

Statutul și competența administratorului provizoriu

(5) Principalele atribuții și drepturi ale administratorului provizoriu în cadrul prezentei legi sunt:

a) întreprinderea de acțiuni pentru a se asigura păstrarea bunurilor debitorului și integritatea lor;

b) examinarea situației economice a debitorului și întocmirea unui raport de verificare a existenței temeiurilor de intentare a procesului de insolvență sau de respingere a cererii introductive;

c) supravegherea operațiunilor de gestionare a patrimoniului debitorului;

d) conducerea integrală, respectiv parțială, a activității debitorului în condițiile prezentei legi, cu respectarea precizărilor stabilite expres de instanța de insolvență, și în condițiile de efectuare a plăților curente din contul patrimoniului debitorului;

e) sesizarea de urgență a instanței de insolvență în cazul în care constată că nu există bunuri în patrimoniul debitorului ori că acestea sînt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolvență;

f) verificarea creanțelor și, după caz, formularea de contestații la ele, întocmirea tabelului preliminar al creanțelor;

g) încasarea creanțelor, urmărirea încasării creanțelor referitoare la bunurile din patrimoniul debitorului sau la sumele de bani transferate de către debitor înainte de admiterea cererii introductive spre examinare;

h) încheierea de tranzacții, stingerea datoriilor, încetarea fidejusiunii, renunțarea la garanțiile reale cu condiția confirmării de către instanța de insolvență;

i) primirea remunerației și recuperarea cheltuielilor, confirmate de instanța de insolvență, suportate de administratorul provizoriu în activitatea sa;

j) solicitarea și primirea gratuită de la participanții la proces, de la alte persoane, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, a informațiilor și explicațiilor necesare pentru exercitarea atribuțiilor sale, precum și de la debitor a informațiilor cu privire la veniturile lui și la bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, inclusiv la bunurile ce se află în proprietate comună pe cote-părți;

- k) accesul în spațiile de serviciu ale debitorului și studierea documentelor care se află acolo;
- l) adresarea către instanța de insolvabilitate a solicitării de a dispune participarea organelor de drept la executarea atribuțiilor sale;
- m) sesizarea instanței de insolvabilitate în legătură cu orice problemă care cere soluționare din partea ei.

(6) Cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu îl stabilește instanța de insolvabilitate în mărime fixă, pentru fiecare lună de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar, care nu poate fi mai mică de coeficientul minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

Articolul 32.

Repartizarea cheltuielilor judiciare aferente perioadei de observare a debitorului

(1) Cheltuielile judiciare aferente perioadei de observare a debitorului privind taxa de stat, privind remunerarea administratorului provizoriu, privind notificarea, privind convocarea ședințelor și comunicarea actelor de procedură efectuate de administratorul provizoriu se suportă din patrimoniul debitorului. Prin tranzacție se poate stabili o altă ordine de repartizare a cheltuielilor judiciare.

(2) În cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sînt insuficiente pentru a se acoperi cheltuielile procesului de insolvabilitate, remunerarea administratorului provizoriu și acoperirea cheltuielilor efectuate de acesta în perioada de observare a debitorului le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului, în mod solidar.

(3) În cazul în care instanța de insolvabilitate respinge cererea introductivă în legătură cu lipsa temeiurilor de insolvabilitate a debitorului, cheltuielile prevăzute la alin. (1) se trec în mod solidar pe seama creditorilor care au adresat cererea introductivă și a creditorilor care au susținut-o prin referință depusă în cadrul procesului.

(4) Modalitatea de repartizare a cheltuielilor judiciare și a cheltuielilor de remunerare a administratorului provizoriu o stabilește instanța de insolvabilitate într-o hotărîre sau încheiere emisă în urma examinării cauzei.

Articolul 114

Raportarea în fața adunării creditorilor

(1) Administratorul insolvabilității va întocmi și va supune adunării creditorilor, în termenul stabilit de instanța de insolvabilitate, care nu va depăși 100 de zile de la data deschiderii procedurii, un raport asupra stării economice și a cauzelor care au condus la insolvabilitatea debitorului, menționând persoanele cărora le-ar fi imputabilă această situație.

10.10. Prevederi relevante din Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020 **"privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin.(3) și (13) din Legea** **insolvabilității:**

Prin hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020 Curtea a declarat constituționale textele "le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului" din art.32 alin.(2) și "în obligația organelor de conducere a debitorului" din art.70 alin.(13) ale Legii insolvabilității nr.149 din 29 iunie 2012, în măsura în care **le este demonstrată** culpa la apariția stării de insolvabilitate.

11.Cu referire la aspectul de neconstituționalitate ale normelor

11.1. Cu referire la sintagma "efectiv lucrată și confirmată documentar" din art.25 alin.(6) al Legii insolvabilității.

Potrivit art.24 alin.(2) lit.a) al Legii insolvabilității, pe lângă măsurile de asigurare prevăzute de Codul de procedură civilă, instanța de insolvabilitate numește un administrator provizoriu, care în virtutea art.4 alin.(1) al Legii insolvabilității, acesta este unul din participanții la procesul de insolvabilitate.

Astfel, prin încheierea instanței de insolvabilitate, adoptată în ordinea art.21 alin.(1) al Legii insolvabilității, prin care se admite spre examinare cererea introductivă, se instituie perioada de observație față de debitor, instanța de insolvabilitate mai investește în funcție administratorul autorizat în calitate de administrator provizoriu al debitorului, adică îi delegă atribuții de reprezentant judiciar al debitorului în relațiile cu terții.

Statutul administratorului provizoriu este expres reglementat de art.25 alin.(5) al Legii insolvabilității, potrivit căruia acesta dispune de următoarele atribuții:

- a) întreprinderea de acțiuni pentru a se asigura păstrarea bunurilor debitorului și integritatea lor;
- b) examinarea situației economice a debitorului și întocmirea unui raport de verificare a existenței temeiurilor de intentare a procesului de insolvabilitate sau de respingere a cererii introductive;
- c) supravegherea operațiunilor de gestionare a patrimoniului debitorului;
- d) conducerea integrală, respectiv parțială, a activității debitorului în condițiile prezentei legi, cu respectarea precizărilor stabilite expres de instanța de insolvabilitate, și în condițiile de efectuare a plăților curente din contul patrimoniului debitorului;
- e) sesizarea de urgență a instanței de insolvabilitate în cazul în care constată că nu există bunuri în patrimoniul debitorului ori că acestea sînt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile procesului de insolvabilitate;
- f) verificarea creanțelor și, după caz, formularea de contestații la ele, întocmirea tabelului preliminar al creanțelor;
- g) încasarea creanțelor, urmărirea încasării creanțelor referitoare la bunurile din patrimoniul debitorului sau la sumele de bani transferate de către debitor înainte de admiterea cererii introductive spre examinare;
- h) încheierea de tranzacții, stingerea datoriilor, încetarea fidejusiunii, renunțarea la garanțiile reale cu condiția confirmării de către instanța de insolvabilitate;
- i) primirea remunerației și recuperarea cheltuielilor, confirmate de instanța de insolvabilitate, suportate de administratorul provizoriu în activitatea sa;
- j) solicitarea și primirea gratuită de la participanții la proces, de la alte persoane, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, a informațiilor și explicațiilor necesare pentru exercitarea atribuțiilor sale, precum și de la debitor a informațiilor cu privire la veniturile lui și la bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, inclusiv la bunurile ce se află în proprietate comună pe cote-părți;
- k) accesul în spațiile de serviciu ale debitorului și studierea documentelor care se află acolo;
- l) adresarea către instanța de insolvabilitate a solicitării de a dispune participarea organelor de drept la executarea atribuțiilor sale;
- m) sesizarea instanței de insolvabilitate în legătură cu orice problemă care cere soluționare din partea ei.

Potrivit art.3 alin.(1) al Legii privind administratorii autorizați, acesta desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public, care nu este activitate de întreprinzător, fiindu-i atribuit statut de subiect care desfășoară activitate profesională în domeniul justiției (art.5 alin.36/2 Cod fiscal). Reieșind din prevederile legale sus menționate, administratorul autorizat, indiferent de modalitatea de desemnare a sa, inclusiv în funcția de administrator provizoriu, îndeplinește funcția de exponent (reprezentant) al justiției, care reprezintă și apără nu doar interesele debitorului și ale creditorilor, dar, alături de instanța de insolvabilitate, oferă garanția respectării prevederilor legale și coordonează, supraveghează și acționează în vederea derulării procedurii.

Odată cu desemnarea sa, în atribuțiile administratorului provizoriu intră nu doar obligația de a expedia notificările prevăzute de art.34 ale Legii insolvabilității, informa creditorii și întocmi Raportul privind executarea măsurilor de asigurare, dar, indiferent dacă debitorul a fost înlăturat sau nu de la gestionarea patrimoniului debitorului, administratorul provizoriu este gestionar al debitorului și este implicat direct în activitatea economico-financiară a debitorului în perioada de observație, având atribuții de administrare și manageriale a activității subiectului supus perioadei de observație.

Potrivit art.4 al Legii insolabilității, administratorul provizoriu are statut de participant la procedura de insolabilitate, nefiind parte în proces, cu rol de atribuții determinate de lege, având o poziție independentă, acesta nu poate avea statut de angajat al debitorului sau creditorului¹.

Deși art.3 alin.(1) al Legii nr.161/2014 nu oferă administratorului autorizat statut de întreprinzător, activitatea acestuia este una oneroasă, fapt ce impune necesitatea stabilirii și achitării sumei cuvenite pentru activitatea și efortul depus, numită remunerație.

Instituția insolabilității reglementează chestiunea stabilirii și încasării remunerației sub două aspecte:

- 1) cea a administratorului provizoriu pentru activitatea în perioada de observație;
- 2) cea a administratorului insolabilității în perioada din data intentării procesului de insolabilitate și până la intrarea în faliment, în perioada procesului de executare a planului procedurii de restructurare; cea a lichidatorului în perioada procedurii de faliment sau faliment simplificat.

Chestiunea stabilirii și încasării remunerației administratorului insolabilității/lichidatorului este reglementată de art.70 alin.(1) al Legii insolabilității, conform căruia pentru îndeplinirea funcțiilor, administratorul/lichidatorul are dreptul la remunerație și la compensarea cheltuielilor aferente, iar alin.(2) al aceluiași articol prevede că remunerația administratorului/lichidatorului se constituie din onorarii fixe și onorarii de succes sub formă procentuală (...).

Potrivit art.70 alin.(3) al Legii insolabilității, cuantumul onorariului fix al administratorului/lichidatorului (...) nu poate fi mai mic de coeficientul mediu de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariului de funcție al conducătorilor încadrați în unități care nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului din sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

Chestiunea stabilirii și încasării remunerației administratorului provizoriu este reglementată de art.25 alin.(5) lit. i) și alin.(6) ale Legii nr.149/2012.

Conform art.25 alin.(5) lit.i) al Legii insolabilității, administratorul provizoriu are dreptul la primirea remunerației și recuperarea cheltuielilor, confirmate de instanța de insolabilitate, suportate de administratorul provizoriu în activitatea sa.

Art.25 alin.(6) al Legii insolabilității prevede că, cuantumul de remunerare a administratorului provizoriu îl stabilește instanța de insolabilitate în mărime fixă, pentru fiecare lună de activitate **efectiv lucrată și confirmată documentar**, care nu poate fi mai mică de coeficientul minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

Administratorul provizoriu, indiferent de modalitatea desemnării sale (aleatoriu de către instanța de insolabilitate, la cererea creditorului, la cererea debitorului), îndeplinește funcția unui reprezentant al justiției, deoarece reprezintă și apără nu doar interesele debitorului și ale creditorilor, dar, alături de instanța de insolabilitate, oferă garanția respectării prevederilor legale și coordonează, supraveghează și acționează în vederea derulării procedurii.

După natura juridică, statutul administratorului provizoriu se asimilează cu cea asimilată în baza unui contract de mandat, deosebindu-se de acesta prin:

- dacă obiectul contractului de mandat este lăsat de legiuitor la latitudinea părților contractante, sub condiția respectării normelor imperative ale legii și ale bunelor moravuri, respectându-se principiul specializării, obiectul de reprezentare, exercitat de administratorul provizoriu este unul legal-judiciar, adică atribuțiile sale pot fi doar cele enumerate de lege și/sau stabilite de instanța de insolabilitate;
- limitele contractului de mandat rezultă cu evidență din conținutul actului încheiat de părți, terții luând cunoștință de aceasta din chiar cuprinsul actului, iar limitele reprezentării exercitate de administratorul provizoriu sunt stabilite de lege și de instanța de insolabilitate;
- în cazul reprezentării exercitate de administratorul provizoriu, nu există posibilitatea substituirii în îndeplinirea mandatului și nici cea de solidaritate sau de mandat în interes comun, ca în dreptul comun;

¹ a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.65 din 19 iunie 2018.

- obținerea calității de mandatar necesită capacitatea deplină de exercițiu, care se dobândește prin împlinirea vârstei de 18 ani, pe când cea de reprezentant al justiției ca administrator provizoriu presupune nu doar capacitatea deplină de exercițiu, dar întotdeauna și studii superioare de o anumită specialitate (juridice, economice, tehnice) și deținerea actului permisiv, eliberat de Ministerul Justiției;

- încetarea funcției de mandatar are loc în cazurile și în condițiile prevăzute de dreptul comun, pe când cea de reprezentant al justiției are loc doar pentru motive temeinice, ce au la bază dolul sau culpa gravă a administratorului provizoriu;

- situațiile de incompatibilitate și cele privind existența poliței de asigurare de răspundere profesională sunt specifice doar reprezentantului justiției;

- mandatul reprezentantului justiției este întotdeauna unul oneros (e vorba de prezumția absolută *iuris et de iure*, consacrată prin dispoziție imperativă a legii), forma scrisă fiind consacrată prin intermediul încheierii instanței de insolabilitate.

Obiectul de reprezentare exercitat de administratorul provizoriu nu este, de regulă, unul fix, prestabilit încă de la momentul începerii exercitării sale, ci dimpotrivă, este susceptibil de a suferi modificări sub aspectul îndinderii. Simpla precizare a legiuitorului la art.25 alin.(5) al Legii insolabilității (principalele atribuții și drepturi ale administratorului provizoriu), denotă că în orice moment al procedurii, obiectul reprezentării se poate restrânge sau diversifica, prin atribuțiile impuse în sarcina acestuia de instanța de insolabilitate.

Aceasta înseamnă că, sub aspectul formei, suntem în prezența unui contract de reprezentare al cărui obiect nu este consacrat prin intermediul unui singur act juridic, nici măcar al unui act juridic de sine stătător, distinct, astfel încât administratorul provizoriu dispune de atribuții largi, nu doar cele prestabilite în încheierea instanței de insolabilitate și art.25 alin.(5) al Legii insolabilității.

Legislația română enumeră care sunt criteriile, care fiind întrunite, administratorului judiciar i se poate stabili o remunerație mai mare decât minimul garantat. În așa fel, prin Ordonanța de Urgență a Guvernului României nr.86/2006, art.37 alin.(2) prevede următoarele criterii de stabilire a mărimii onorariului administratorului judiciar:

- a) numărul de salariați ai debitorului;
- b) riscul privind conflictele de muncă;
- c) cifra de afaceri a debitorului pe ultimii 3 ani;
- d) valoarea totală a datoriilor și numărul creditorilor;
- e) valoarea creanțelor, numărul debitorilor;
- f) numărul și complexitatea litigiilor aflate pe rol în care debitorul are calitate de reclamant și, respectiv, de pârât;
- g) valoarea patrimoniului, potrivit evaluării;
- h) natura activelor, atractivitatea pe piață, riscurile legate de conservarea lor;
- i) nivelul de lichidități aflate la dispoziția debitorului pentru acoperirea cheltuielilor inițiale de lichidare.

Mărima minimă legală garantată de legiuitorul moldav este cea în mărimea coeficientului minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară.

La caz, deși din conținutul art.25 alin.(6) al Legii insolabilității, pe de o parte statul garantează mărimea minimă a remunerației lunare a administratorului provizoriu (calculată conform coeficientului minim de multiplicare recomandat pentru stabilirea salariilor de funcție ale conducătorilor încadrați în unitățile ce nu aplică sistemul de salarizare bazat pe rețeaua tarifară unică de salarizare, înmulțit la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară), pe de altă parte, aceeași normă condiționează mărimea remunerației în dependență de timpul *efectiv lucrat și confirmat documentar*, fapt ce oferă posibilități ca instanțele de insolabilitate să reducă mărimea lunară a remunerației administratorului provizoriu sub pragul minim garantat.

La caz, ca dovadă de aplicare a acestei norme, pretinse de autor a fi neconstituțională în redacția actuală, servește temeiuri și motive ca instanțele de insolabilitate să aplice norma în redacția actuală în

defavoarea administratorului provizoriu, chiar și sub minimul garantat de lege, precum și să condiționeze mărirea remunerației de mai mulți factori, cum ar fi:

- numărul notificărilor și altor acte emise de administratorul provizoriu în perioada de observație pe dosar concret;
- componența masei debitoare depistată de administratorul provizoriu în perioada de observație;
- numărul de dosare aflate în administrarea administratorului autorizat concomitent cu exercitarea atribuției de administrator provizoriu pe dosarul concret;
- alte circumstanțe.

La caz, prin încheierea Judecătorei Strășeni, sediul Central nr.2i-5/2021 din 18 mai 2021, menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 05 august 2021, s-a încasat parțial remunerația administratorului provizoriu doar pentru o perioadă de 2 luni, deși perioada de observație a durat 4 luni și administratorul autorizat a fost permanent antrenat în procesul de supraveghere și administrare a afacerii debitorului pus sub observație. Instanța și-a motivat soluția invocând că administratorul provizoriu a putut justifica documentar activitatea doar pentru 2 luni, deoarece notificările și răspunsurile la acestea le-a expediat și primit în acest interval de timp, raportul fiind depus tot în acest interval, iar pentru celelalte 2 luni ale perioadei de observație administratorul provizoriu nu a putut confirma documentar că și-a îndeplinit sarcinile, astfel rămânând neremunerat, deși a acționat sub diligența bunului profesionist și a îndeplinit sânguincios atribuțiile prevăzute de lege (copiile se anexează).

În practica jurisdicțională, Înalta Curte a concluzionat prin Hotărârea nr.16 din 09 iunie 2020, că administratorul insolabilității nu se află în relații de muncă și nu are statut de angajat. Acesta este desemnat din rândul administratorilor autorizați. Conform art.3 al Legii cu privire la administratorii autorizați, nr.161/2014, acesta "desfășoară o activitate de liber profesionist de interes public". Acesta nu acționează în interes personal, ci în interesul bunei desfășurări a întregii proceduri. El trebuie să asigure echilibrul între interesul debitorului insolubil, pentru păstrarea, majorarea și valorificarea cât mai eficientă a masei debitoare prin toate mijloacele legale disponibile, și interesul creditorilor, pentru ca aceștia să își poată valorifica creanțele într-o măsură cât mai mare și în mod efectiv. Desemnarea în funcție a administratorului autorizat în procesele de insolabilitate se face prin act judecătoresc, iar acesta își desfășoară întreaga activitate sub supravegherea instanței de insolabilitate. Situația unui salariat obișnuit nu este comparabilă cu situația unui liber profesionist cum este administratorul autorizat.²

Cu referire la art.32 al Legii insolabilității.

Articolul 32 al Legii insolabilității reglementează situațiile privind mecanismul de recuperare a cheltuielilor avansate de administratorul provizoriu, precum și încasarea remunerației administratorului provizoriu.

Totodată, prin Hotărârea nr.16 din 09 iunie 2020 "privind excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(3) și (13) din Legea insolabilității", Curtea constituțională a declarat constituțional textul "le suportă membrii organelor de conducere și asociații, acționarii sau membrii debitorului" din art.32 alin.(2) al Legii insolabilității, în măsura în care le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate.

Contrapunând prevederile art.32 al Legii insolabilității (în redacția adoptată de Parlament) cu soluția adoptată de Curtea Constituțională prin hotărârea nr.16 din 09 iunie 2020, rezultă că legiuitorul a reglementat următoarele surse de recuperare a cheltuielilor avansate și a remunerației administratorului provizoriu:

1. *din patrimoniul debitorului când acesta dispune de bunuri (art.32 alin.(1) al Legii insolabilității);*
2. *prin o altă modalitate, stabilită prin tranzacție (art.32 alin.(1) al Legii insolabilității);*
3. *din contul membrilor organelor de conducere și asociațiilor, acționarilor sau membrilor debitorului, în mod solidar, doar dacă acestora le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate (art.32 alin.(2) al Legii insolabilității remediat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020).*

² A se vedea §34 din Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020.

Impedimente vizând recuperarea cheltuielilor avansate și încasarea remunerației administratorului provizoriu în situația când în patrimoniul debitorului există bunuri, nu apar (art.32 alin.(1) al Legii insolvenței).

Apar impedimente la recuperarea cheltuielilor și încasarea remunerației administratorului provizoriu în situația când în patrimoniul debitorului nu există bunuri (art.32 alin.(2) al Legii insolvenței). Prevederile date, racordate la hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 09 iunie 2020, reglementează doar situația în care cheltuielile avansate și remunerația administratorului provizoriu va fi suportată din contul organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului, doar dacă acestora le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență.

Momentul stabilirii culpei și cercului persoanelor vinovate de apariția stării de insolvență, nu este prerogativa administratorului provizoriu, iar acesta nici nu are această competență.

Totodată, administratorul provizoriu are dreptul la remunerarea activității sale pentru exercitarea atribuțiilor în perioada de observație a debitorului, adică din data admiterii spre examinare a cererii introductive și până la data intentării procesului de insolvență, confirmat prin hotărârea instanței de judecată de intentare a procedurii de insolvență prin care se va desemna administratorul insolvenței. Din acest moment, mandatul administratorului provizoriu încetează de drept, fiind înlocuit/substituit cu administratorul insolvenței.

În continuare, obligația de a stabili cercul de persoane cărora le-ar fi imputabilă culpa pentru apariția stării de insolvență, precum și cauzele care au condus la insolvența debitorului, este a administratorului insolvenței, care urmează să prezinte raportul în termenul stabilit de art.114 alin.(1) al Legii insolvenței.

La caz, potrivit art.114 alin.(1) al Legii insolvenței, administratorul insolvenței va întocmi și va supune adunării creditorilor, în termenul stabilit de instanța de insolvență, care nu poate depăși 100 de zile de la data deschiderii procedurii, un raport asupra stării economice și a cauzelor care au condus la insolvența debitorului, menționând persoanele cărora le-ar fi imputabilă această situație.

Astfel, coroborând prevederile art.32 alin.(2) cu cele ale art.114 alin.(1) al Legii insolvenței, este evident că la data examinării demersului administratorului provizoriu privind încasarea cheltuielilor avansate și a remunerației pentru perioada de observație, nu poate fi cunoscut cercul persoanelor cărora le este imputabilă starea de insolvență, aceste circumstanțe urmând a fi analizate de administratorul insolvenței și expuse într-un raport, ulterior intentării procesului de insolvență, în termenul stabilit de instanța de judecată în hotărârea de intentare a procedurii de insolvență.

Prin o astfel de interpretare a normelor, în redacția actuală, rezultă că odată ce nu sunt identificate persoanele culpabile pentru apariția stării de insolvență, cheltuielile avansate nu vor fi restituite, iar remunerația administratorului provizoriu nu va achitată și eventualul său efort va rămâne neremunerat, și înrăutățește situația administratorului provizoriu în sensul imposibilității de a fi remunerat pentru activitatea desfășurată.

Astfel, legiuitorul nu a prevăzut un mecanism concret de remunerare a administratorului provizoriu în situația în care debitorul nu dispune de bunuri sau bunurile sunt insuficiente și nu sunt identificate persoane cărora le-ar fi imputabilă culpa apariției stării de insolvență.

În dreptul comparat există diferite mecanisme legale pentru remunerarea administratorului unei companii aflate în proces de insolvență. De exemplu, o recomandare a Ghidului UNCITRAL (Comisia Națiunilor Unite pentru Drept Internațional Comercial) prevede ca metodă de remunerare a administratorului procedurilor de insolvență remunerarea de la un fond finanțat de stat. De asemenea, în Franța, în cazurile în care fondurile sunt insuficiente, în special în dosarele care nu presupun existența activelor, administratorul nu este plătit integral. În aceste cazuri, legea stabilește un fond pentru finanțarea acestor cauze, care nu este finanța de Trezoreria Publică, ci de *Caisse de Dépôts et consignations* (Casa de depozite și consemnațiuni), care permite plata cheltuielilor pentru administratori. Totodată, potrivit art.39 alin.(4) al Legii României privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, nr.85/2014 în lipsa disponibilităților în contul debitorului, se va utiliza fondul de lichidare, plățile urmând a fi făcute potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 86/2006 privind organizarea activității practicienilor în insolvență, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pe baza unui buget previzionat, adică din Fondul de Lichidare Gestionat de Uniunea Națională a Practicienilor

în Insolvență. Fondul de lichidare este susținut prin plăți de la bugetul de stat, dar și prin preluarea a 2% din sumele recuperate în cadrul procedurilor de insolvență.

11.2. Totodată se menționează, că în activitatea sa jurisdicțională, Curtea Constituțională s-a expus asupra necesității aprecierii proporționalității între prevederile legale prin care se simplifică modalitatea de examinare a anumitor categorii de litigii, cu riscul reducerii din garanțiile acordate de Constituție (a vedea HCC nr. 8, 26 aprilie 2018, § 63 precum și HCC nr. 7, 19 martie 2019, §48) Or, în acest context, Curtea Constituțională a menționat, că "(...) o procedură simplificată și lipsită de contradictorialitate, urmărește, prin sine, realizarea scopului decongestionării instanțelor și al economiei de resurse. Totuși, acest fapt nu justifică reducerea din atribuții, și așa limitare, pe care le are debitorul în această procedură."

Exact în aceeași măsură urmează a fi abordat caracterul disproporționat și în prezenta spetă.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că nicio persoană nu ar trebui să fie autorizată să se bazeze pe dispozițiile Convenției pentru a submina sau distruge idealurile și valorile unei societăți democratice. Prin urmare, pentru a garanta stabilitatea și eficacitatea unui sistem democratic, statul poate fi obligat să ia măsuri specifice pentru a se proteja.

De fiecare dată când un stat intenționează să invoce principiul „democrație capabilă să se apere” pentru a justifica ingerința în drepturile persoanei, acesta trebuie să evalueze cu atenție sfera de aplicare și consecințele măsurii în cauză, pentru a se asigura că se realizează echilibrul sus-menționat [a se vedea *Zdanoka împotriva Letoniei (MC)*, nr. 58278/00, pct. 99 și 100, CEDO 2006-1V].

De menționat este și faptul, că în ceea ce privește existența unui drept, Curtea reamintește că trebuie să se ia ca punct de plecare dispozițiile din legislația națională relevantă și interpretarea pe care instanțele interne o dau acesteia [*Masson si Van Zon împotriva Țărilor de Jos*, 28 septembrie 1995, pct. 49, seria A nr. 327-A; *Roche împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 32555/96, pct. 120, CEDO 2005-X; *Boulois împotriva Luxemburgului (MC)*, nr. 37575/04, pct. 91, CEDO 2012; *Al-Dulimi și Montana Management INC. împotriva Elveției (MC)*, nr. 5809/08, pct. 97, CEDO 2016, și celelalte trimiteri citate; *Baka împotriva Ungariei (MC)*, nr. 20261/12, pct. 101, CEDO 2016; și *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC)*, nr. 76943/11, pct. 71, CEDO 2016 (extrase), și celelalte trimiteri citate].

Art.6 § 1 din Convenție nu asigură „drepturilor și obligațiilor” niciun conținut material specific în ordinea juridică a statelor contractante: Curtea nu poate crea, prin interpretarea art. 6 § 1, un drept material care nu are niciun temei legal în statul respectiv (a se vedea, de exemplu, *Fayed împotriva Regatului Unit*, 21 septembrie 1994, pct. 65, seria A nr. 294-B, *Roche*, citată anterior, pct.119, și *Boulois*, citată anterior, pct. 91).

Totodată, în pct. 105 al Hotărârii pronunțate în cauza *Regner împotriva Republicii Cehe* (Cererea nr. 35289/11) Curtea a subliniat, că dreptul național, deși nu îi recunoaște unui individ un drept subiectiv, în schimb, îi confera dreptul la o procedură de examinare a cererii sale, solicitând instanței competente să se pronunțe asupra unor capete de cerere, cum ar fi o decizie arbitrară, un abuz de putere sau vicii de procedură (*Van Marie și alții împotriva Țărilor de Jos*, 26 iunie 1986, pct. 35, seria A nr. 101, precum și, *mutatis mutandis*, *Kök împotriva Turciei*, nr. 1855/02, pct. 36, 19 octombrie 2006).

Acesta este cazul anumitor decizii pentru care administrația dispune de o putere pur discreționară de a acorda sau de a refuza un avantaj sau un privilegiu, legea conferind persoanei în cauză dreptul de a formula o acțiune în justiție, instanța putând să pronunțe anularea deciziei în cauză în cazul în care constată caracterul ilegal al acesteia.

În astfel de cazuri, art.6 § 1 din Convenție este aplicabil cu condiția ca avantajul sau privilegiul respectiv, odată acordat, să creeze un drept civil. Prin urmare, în contextul normelor și rationamentelor expuse supra, consider că sintagma "efectiv lucrată și confirmată documentar" din art.25 alin.(6) al Legii insolvabilității, încalcă atât dreptul la apărare prevăzut de art. 26 din Constituție, cât și art. 6 al CEDO.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit cu titlu de principiu, că procedura de examinare a cauzelor în instanța de judecată trebuie să fie prevăzută de lege, pentru a se putea garanta respectarea dreptului la un proces echitabil (a se vedea în acest sens, *Coeme și alții vs. Belgia*, 22 iunie 2000, § 102). Curtea Constituțională în jurisprudența sa anterioară a declarat neconstituțională omisiunea reglementării anumitor aspect procesuale în cadrul procedurii urmăririi penale (a se vedea *Hotărârile CC nr.17 din 19 mai 2016, nr.19 din 03 iulie 2018*).

11.3. La adoptarea articolului 25 alin.(6) din Legea insolvenței prin includerea sintagmei **"de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar"**, în timp ce aceeași normă garantează remunerația minimă conform coeficientul minim de multiplicare, înmulțit la quantumul minim garantat al salariului în sectorul real la unitățile cu autonomie financiară, legiuitorul a depășit previzibilitatea normei, cât și faptul că legile pot stabili drepturi și obligații care, însă, nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele având doar rolul de transpunere a principiilor, drepturilor și libertăților cetățenilor statului.

De asemenea, **art.32 al Legii insolvenței nr.149/2012** în partea omisiunii de reglementare a modalității (mecanismului) de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, **iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului NU le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență**, nu garantează mecanismul legal de achitare și încasare a remunerației administratorului provizoriu și de recuperare a cheltuielilor avansate. Prin urmare, o astfel de interpretare rezultă, că odată ce nu sunt identificate persoane culpabile, remunerația și cheltuielile administratorului provizoriu nu va fi achitat și efortul său rămâne neremunerat.

Astfel, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, iar actualele reglementări sunt contrare reglementărilor naționale și internaționale sus invocate.

În acest sens, prin Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Înalta Curte a reținut că: *"Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite, în caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile, într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează asupra obligației statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile."*

Art.134 din Constituție stabilește expres că Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separației puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Relevantă este și practica Curții Europene a Drepturilor Omului, care în *cauza Rotaru vs. România*, a concluzionat că *"o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane – care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate – să își corecteze conduita"*, iar în *cauza Sunday Times vs. Regatul Unit*, Curtea Europeană a decis că *"(...) cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat"*.

De asemenea, la pct.61 al Hotărârii nr.17 din 19 mai 2016, Înalta Curte a reiterat că conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

În interpretarea art.25 alin.(6) al Legii insolvenței și aplicarea acesteia prin prisma sintagmei **"de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar"**, precum și a prevederilor art.32 alin.(2) ale legii insolvenței, legiuitorul limitează dreptul administratorului provizoriu la remunerația sa, adică la *"speranța legitimă"* garantată de aceeași normă, care constituie minimul calculat conform coeficientului minim de multiplicare (...), înmulțit la quantumul minim garantat al salariului în sectorul real în unitățile cu autonomie financiară, iar în acest caz, instanțele de insolvență reduc esențial remunerația cu mult sub minimul garantat de legiuitor, astfel obligând, de fapt, administratorul provizoriu să execute munca forțată neremunerată, fapt ce contravine principiilor constituționale.

Potrivit art.4 §2 CEDO, nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie. Conform art.4 §3 CEDO, nu se consideră muncă forțată sau obligatorie în sensul prezentului articol:

- a) orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de art.5 din prezenta Convenție sau în timpul în care se află în libertate condiționată;
- b) orice serviciu cu caracter militar;
- c) orice serviciu impus în situații de criză;
- d) orice muncă sau serviciu care face parte din obligațiile civile normale.

Același drept este garantat și de alte trei tratate internaționale: Pactul ONU privitor la drepturile civile și politice, art.8; Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.29 din 28 iunie 1930 privind munca forțată obligatorie; Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.105 din 25 iunie 1957 privind abolirea muncii forțate.

Conform art.2 §1 din Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.29/1930, "munca forțată obligatorie" înseamnă orice muncă sau serviciu pretins unei persoane sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care acea persoană nu s-a oferit de bună voie.

Astfel, CtEDO a statuat, că o muncă este forțată și obligatorie, dacă cel care o prestează este obligat la aceasta împotriva voinței sale (*a se vedea Hotărârea CtEDO din 09 septembrie 1998 în cauza Doyen vs. Franța*, §151). Respectiv, acordul prealabil al persoanei, obligate să presteze o anumită muncă, reprezintă o exigență obligatorie pentru a nu se aduce atingere dreptului garantat prin art.4 CEDO. În cauza Van der Mussele vs. Belgia (*Hotărârea din 23 noiembrie 1983*, §27, 31-41), instanța internațională interpretează noțiunea de "muncă forțată sau obligatorie" în temeiul dispozițiilor celor trei convenții sus menționate.

Art. 43 alin. (1) din Constituție stabilește că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

Conform interpretării oferite de Curtea Constituțională, Constituția garantează, prin art.43, că orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă (*a se vedea HCC nr. 6 din 10 martie 2020*, § 57).

Astfel, dreptul la muncă și protecția muncii este aplicabil în toate cazurile în care se pretinde apărarea drepturilor salariale (*HCC nr. 6 din 10 martie 2020*, § 28). Curtea a precizat că noțiunea de remunerație, în sensul articolului 43 din Constituție, trebuie interpretată într-un sens larg. Acesta cuprinde, în special, toate avantajele prezente sau viitoare, cu condiția să fie acordate, chiar dacă indirect, de angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta, în baza unui contract de muncă sau al unor dispoziții legale (*a se vedea HCC nr. 21 din 3 octombrie 2019*, § 25). Dreptul la salariu derivă din dreptul la muncă și constituie un drept fundamental protejat de articolul 43 din Constituție (*a se vedea HCC nr. 6 din 10 martie 2020*, § 57).

Astfel, coroborând prevederile art.25 alin.(6) al Legii insolvenței în *lato sensu*, rezultă că în situația stabilirii unei obligații legale de prestare a unei munci în lipsa unor criterii clare privind certitudinea garantării minimului remunerației administratorului provizoriu, asta ar constitui muncă forțată, muncă ce nu se încadrează în excepțiile prevăzute de norma constituțională.

Respectiv, fiind în prezența lipsei de previzibilitate și certitudine a normei, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Înalta Curte nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai acest viciu generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, obligă administratorul provizoriu la muncă forțată și îl lezează la dreptul la speranța legitimă de obținere a remunerației, care implicit constituie o speranță la proprietatea sa. Or, Înalta Curte, în virtutea art.134 al Constituției, garantează supremația acesteia, ceea ce presupune, printre altele conformitatea întregului drept cu Constituția.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

12. Prin prezenta sesizare, se solicită Curții Constituționale exercitarea controlului constituționalității:

- sintagmei "*de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar*" din articolul 25 alin.(6) al Legii insolvenței, care lezează dreptul la remunerarea pentru lucrului prestat de administratorul provizoriu, care are ca efect diminuarea sumelor ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei;

și

- **art.32 al Legii insolabilității nr.149/2012** în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, **iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului NU le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate**, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acestora la această etapă a procesului.

care vin în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei și sunt în contradicție cu prevederile art.4, 7, 16, 20, 23, 43, 44, 47, 54 din Constituția Republicii Moldova.

VI. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

13. Prevederile normelor contestate urmează a fi aplicate la examinarea demersului subsemnatului privind încasarea cheltuielilor avansate și a remunerației administratorului provizoriu pe dosarul nr.2i-12/2021, aflat pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Central (jud. Natalia Iordachi).

VII. LISTA DOCUMENTELOR

1. Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Central nr. 2i-12/2021 din 15.01.2021;
2. Raportul administratorului provizoriu din 04.05.2021;
3. Tabelul preliminar al creanțelor;
4. Demers privind aducerea silită a administratorului statutar;
5. Demers privind încasarea remunerației și a cheltuielilor;
6. Încheierea Judecătorei Strășeni, sediul Central nr.2i-5/2021 din 18.05.2021;
7. Recursul declarat;
8. Recurs suplimentar;
9. Cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate;
10. Sesizarea pe dosarul nr.2rci-260/21;
11. Încheierea Curții de Apel Chișinău din 05.08.2021;
12. Decizia Curții de Apel Chișinău din 05.08.2021.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe propria onoare că informațiile ce se conțin în prezenta sesizare sunt exacte și corespund adevărului.

Autorul sesizării,
Administrator autorizat
"07" septembrie 2021

Marcel LUNGU

ÎNCHEIERE

29 octombrie 2021

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău sediul Central

În componența:

Președintele ședinței;

Judecător

Natalia Iordachi

Grefier

Vasile Șeptelici

Examinînd în ședință publică, în cadrul dosarului de insolabilitate a debitorului S.R.L. "Atav & Co", cererea administratorului provizoriu al S.R.L. "Atav CO", Marcel Lungu cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și
c o n s t a ț ă:

La data de 11.01.2021, creditorul B.C. "Moldindconbank" S.A., a depus cerere introductivă cu privire la intentarea procesului de insolabilitate față de debitorul S.R.L. "Atav & Co".

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău/sediul Central/ din 15.01.2021, a fost admisă spre examinare cererea introductivă depusă de creditorul B.C. "Moldindconbank" S.A. cu privire la intentarea procesului de insolabilitate față de debitorul S.R.L. "Atav & Co", cu sediul în mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 75, c/f 1008600028711, în calitate de administrator provizoriu a fost desemnat administratorul autorizat Lungu Marcel, deținătorul autorizației nr. 29 din 14.01.2015, eliberată de Ministerul Justiției al RM.

La data de 03.06.2021, administratorul provizoriu Lungu Marcel a depus demers privind încasarea cheltuielilor și a remunerației administratorului provizoriu S.R.L. "Atav & Co", prin care a solicitat încasarea din contul Tatianeii Istrati în beneficiul administratorului autorizat Lungu Marcel, a cheltuielilor suportate în mărime de 306,30 lei și a remunerației pentru exercitarea funcției de administrator provizoriu al S.R.L. "Atav & Co", în mărime de 54 963,39 lei, iar în total suma de 55 269,69 lei.

Ulterior, la data de 07.06.2021, administratorul Lungu Marcel a înaintat prin intermediul cancelariei concretizare a demersului privind încasarea cheltuielilor avansate și a remunerației administratorului provizoriu, din contul Tatianeii Istrati pentru perioada 15 ianuarie 2021 – 03 iunie 2021, în sumă totală de 55 269,69 lei.

Tot la data de 07.09.2021, administratorul provizoriu Lungu Marcel, a înaintat instanței de insolabilitate cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizare a Curții Constituționale în vederea controlului constituționalității sintagmei "de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar" din art. 25 alin. (6) al Legii insolabilității și art. 32 al Legii insolabilității.

În ședința de judecată din data de 21 septembrie 2021, administratorul provizoriu Lungu Marcel, a susținut cererea înaintată, a solicitat admiterea prezentei cereri; ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în vederea efectuării controlului constituționalității:

- sintagmei "de activitate efectiv lucrată și confirmată documentar" din articolul 25 alin.(6) al Legii insolabilității, care lezează dreptul la remunerarea pentru lucrul prestat de administratorul provizoriu, care are ca efect diminuarea sumelor

ce urmează a fi achitate administratorului autorizat care exercită atribuția de administrator provizoriu al debitorului, sub minimul reglementat de același articol, ceea ce este în contradicție cu principiile constituționale, limitând drepturile și libertățile persoanei;

și

- art.32 al Legii insolvenței nr.149/2012 în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului NU le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă a procesului, sub aspectele invocate în sesizarea anexată la prezenta cerere.

Reprezentantul creditorului B.C. "Moldindconbank" S.A., Mamaliga Andrei, în ședința de judecată a lăsat soluționarea demersului la discreția instanței.

Reprezentantul lui Istrati Tatiana și S.R.L. „Atav&Co”, avocatul Malai Vitalie, în ședința de judecată a lăsat soluționarea demersului la discreția instanței de judecată.

Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, instanța de judecată consideră necesar de a ridica excepția de neconstituționalitate și de a remite Curții Constituționale sesizarea, reieșind din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art. 1 alin. (4) din Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012, procesul de insolvență se desfășoară în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și cu cele ale prezentei legi.

Totodată, potrivit art. 356 Cod de procedură civilă, cererea de declarare a insolvenței se judecă în instanță conform normelor generale din prezentul cod, cu excepțiile și completările stabilite de legislația insolvenței.

Potrivit art. 12¹ Cod de procedură civilă, dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție. Din momentul emiterii de către instanță a încheierii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și până la adoptarea hotărârii de către Curtea Constituțională, procedura de examinare a pricinii sau de executare a hotărârii pronunțate se suspendă.

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, a relevat următoarele: "82. (Judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. 83. Curtea reține că verificarea constituționalității

normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.”

Din conținutul solicitării de ridicare a excepției de neconstituționalitate, că sesolicită verificarea următoarelor norme: sintagma „efectiv lucrată și confirmată documentar” din art. 25 alin. (6) al Legii insolabilității, Și

- art. 32 al Legii insolabilității în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului nu le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă.

Totodată, instanța constată că, administrator autorizat Lungu Marcel consideră că, normele respective contravin art. 4, 7, 16, 20, 23, 43, 44, 47 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

În acest context, instanța menționează că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.

Astfel, sub aspectul verificării întrunirii condițiilor stabilite de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, instanța menționează că, normele vizate de către reprezentantul autorului sesizării constituie obiect al controlului de constituționalitate.

De asemenea, ridicarea excepției de neconstituționalitate a fost solicitată de către administrator autorizat, Lungu Marcel, în calitate sa de administrator provizoriu, demersul căruia privind stabilirea și încasarea remunerației urmează a fi examinat în cadrul cauzei de insolabilitate.

Instanța reține că, anterior, Înalta Curte a verificat, prin hotărârea nr. 16 din 09 iunie 2020, norma prevăzută de art. 32 alin. (2) al Legii insolabilității sub aspectul în care membrii organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate, iar obiectul prezentei sesizări, înaintate de administrator autorizat Lungu Marcel, se referă la controlul constituționalității art. 32 al Legii insolabilității în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri, ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, iar membrilor organelor de conducere și asociaților, acționarilor sau membrilor debitorului nu le este demonstrată culpa la apariția stării de insolabilitate, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă.

Din aceste considerente, ținând cont că normele solicitate a fi supuse controlului de constituționalitate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei deduse

judecății, având în vedere că judecătorul nu trebuie să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, instanța admite solicitarea administratorului autorizat Lungu Marcel și ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 25 alin. (6) din Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 în partea ce ține de sintagma "efectiv lucrată și confirmată documentar" și, de art. 32 al Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, iar membrilor organelor de conducere și asociaților sau membrilor debitorului nu le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență, inclusiv ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă a procesului.

În conformitate cu art. 1 alin. (4) din Legea insolvenței, art. 12¹, art. 269-270 Cod de procedură civilă, instanța de judecată,

dispune:

Se admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de administratorul autorizat Lungu Marcel în carul examinării cauzei de insolvență față de debitorul S.R.L. „Atav & Co”.

Se ridică excepția de neconstituționalitate în vederea efectuării controlului constituționalității Sintagmei "efectiv lucrată și confirmată documentar" din prevederile din art. 25 alin. (6) din Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 și,

- art. 32 al Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 în partea omisiunii de reglementare a mecanismului de achitare și încasare a cheltuielilor procesului și a remunerației administratorului provizoriu în cazul în care în patrimoniul debitorului nu există bunuri ori acestea sunt insuficiente pentru a acoperi cheltuielile efectuate de administratorul provizoriu, iar membrilor organelor de conducere și asociaților sau membrilor debitorului nu le este demonstrată culpa la apariția stării de insolvență, inclusive ca urmare a imposibilității stabilirii acesteia la această etapă a procesului, sub aspectele invocate în sesizare.

Se suspendă examinarea cererii de încasare cheltuielilor și a remunerației administratorului provizoriu al debitorului S.R.L. „Atav & Co” înaintată de administratorul autorizat Lungu Marcel.

Se remite Curții Constituționale prezenta încheiere, cererii de încasare a cheltuielilor și a remunerației administratorului provizoriu, sesizarea și cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate, pentru a fi examinate conform competenței.

Încheierea nu poate fi atacată cu recurs.

Președintele ședinței,

Judecător /semnătura/

Natalia Iordachi

*Copie corespunzătoare depunută la
Judecătoria Meheleni Iordachi*